

Kryvda O.V.
candidate of economic sciences, assistant professor NTUU «KPI»
Russu-Diskulcu.O.P.
student FMM NTUU «KPI»

QUESTION OF STABILITY OF THE BANKING SYSTEM

The paper explored the problem of providing firmness and stability of the banking system, potential factor of risk of declining financial firmness of banks in Ukraine. Were investigated possible ways of avoidance of crises in Ukraine, related to the problems of the banking system stability.

Keywords: stability, stability, banking system, financial stability, economic norms.

Петровська І.П.
викладач НТУУ «КПІ»
Філімонов А.Г.
студент ФММ НТУУ «КПІ»

ПРОБЛЕМИ КРЕДИТУВАННЯ МАЛОГО ТА СЕРЕДНЬОГО БІЗНЕСУ В УКРАЇНІ

В статті розглядаються проблеми та програми кредитування малого та середнього бізнесу за умов постійної зміни фінансового стану в українській економіці та впливу світової фінансової кризи.

Ключові слова: кредит, кредитування, малий бізнес, середній бізнес, підприємництво, мікрокредитування.

Вступ. Розвиток багатьох країн з ринковою економікою була побудована за рахунок розвитку малого та середнього бізнесу. Тому ефективно кредитування малого та середнього бізнесу на сьогоднішній день – це одне з найважливіших завдань банківської системи України. Істотний внесок у розроблення теоретичних і практичних аспектів проблем кредитування малого та середнього бізнесу в Україні внесли В. Балюк, О. Білоус, О.Д. Вовчак, М.І. Крупка, А.М. Мороз, С.К. Реверчук, С.І. Савлук, Я. Чайковський, Н. Шелудько та інші.

Постановка задачі. Кожній фінансово-кредитній установі саме операції кредитування малого та середнього бізнесу приносять значні доходи і від того, наскільки правильно будуть обрані методи і дотримані умови кредитування, в значній мірі, залежить результат кредитної операції[1, с. 155]. Перспективи розвитку підприємства визначаються можливостями нарощення ними фінансових ресурсів, одним із джерел, яких є кредит. Світова криза значно вплинула на умови кредитування суб'єктів

господарювання. Саме постійні зміни в українській економіці, погіршення її стану, світова фінансова криза позначилась на умовах кредитування суб'єктів господарювання. Це і обумовило мету нашого дослідження.

Результати дослідження. Відомо, що на сьогоднішній день малі та середні підприємства в Україні стикаються з великою кількістю проблем і перешкод, однією з яких є майже повна відсутність доступу до кредитних ресурсів банківської сфери. Це стосується як короткострокового обігового капіталу, так і довгострокового інвестиційного капіталу[2]. Тому значна частина науковців-економістів вважає, що першочерговим завданням на шляху поліпшення ситуації на ринку кредитів для малого бізнесу є створення відповідної правової бази мікрокредитування. Значним досягненням у цій сфері є підготовка та розгляд проекту Закону України «Про мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва спеціалізованими установами», який покликаний регламентувати порядок створення, функціонування та припинення діяльності спеціалізованих небанківських фінансово-кредитних установ з мікрокредитування суб'єктів малого підприємництва, а також загальний порядок надання мікрокредитів цим установам [3, с.8].

Основними пріоритетами розвитку в Україні доступної, зручної, розгалуженої й соціально спрямованої системи мікрокредитування повинні стати такі завдання[4, с.50]:

- створення сприятливих умов для суб'єктів малого підприємництва в отриманні мікрокредитів, у тому числі за рахунок спрощення порядку їх надання, зменшення відсоткових ставок, збільшення строків користування;
- стимулювання банків та небанківських фінансових установ (зокрема, кредитних спілок, товариств взаємного кредитування і т.д.) до розширення мікрокредитування і вдосконалення законодавчого забезпечення їх діяльності, адже сьогодні банки здебільшого не довіряють суб'єктам малого бізнесу і не хочуть брати на себе ризики, пов'язані з їх кредитуванням;
- вдосконалення механізмів державної підтримки суб'єктів малого підприємництва в отриманні кредитів та розроблення національної програми мікрокредитування;
- проведення всеукраїнського конкурсу серед банків та небанківських фінансових установ з відзначенням переможців за досягнення у розвитку системи мікрокредитування;
- нормативного врегулювання відносин між банківськими фінансовими установами та їх клієнтами, удосконалення нормативно-правового регулювання процедур кредитування банківськими і небанківськими фінансовими установами;
- вивчення і запозичення кращого світового досвіду у сфері розвитку мікрокредитування.

Програма мікрокредитування в Україні є продуктом спільних зусиль Європейського Банку Реконструкції та Розвитку та Німецько-Українського Фонду. Програма мікрокредитування має на меті підтримку розвитку мікро- та малих підприємств (ММП) шляхом створення для них сприятливих умов

для отримання банківських кредитів на постійній основі. Особлива увага приділяється тим бізнес-групам, які, зазвичай, не отримують належної уваги: малі підприємці, які займаються дрібною торгівлею на місцевих ринках (більшістю жінки), дрібні виробництва, малі фірми, які працюють у сфері послуг та, як правило, отримують відмову у банківському кредитуванні. Реалізація Програми проходить за підтримки USAID – Агентства США з Міжнародного Розвитку, EU – Європейського Співтовариства та Європейського Банку Реконструкції та Розвитку[5].

З метою поліпшення фінансового становища малих і середніх підприємств в Україні у вересні 1996р. уряд Німеччини ініціював надання українським комерційним банкам спеціальної кредитної лінії - Німецько-Українського Фонду (НУФ). Первісний капітал цього фонду був наданий Кредитною Установою для Реконструкції (KfW), Національним Банком України і Міністерством фінансів України. Грошові кошти були надані Україні безоплатно у вигляді гранту на підтримку українських ММП та спільних німецько-українських підприємств. У грудні 1998р. Європейський Банк Реконструкції та Розвитку (ЄБРР) разом з TACiS – Програмою Європейського Союзу ті Агентством США з Міжнародного Розвитку (USAID) започаткували Програму мікрокредитування ЄБРР, метою якої також була підтримка українських ММП. Оскільки менеджмент обох цих програм здійснювався компанією іРС, вони були поєднані в одну спільну програму, що отримала назву Програма мікрокредитування в Україні (ПМКУ)[6].

Цільовими групами Програми є, з одного боку, мікро, малі та середні підприємства України, а з іншого – комерційні банки, які зацікавлені в отриманні систематичної технічної допомоги, метою якої є навчання та підготовка цих банків до кредитування мікро, малого та середнього бізнесу [7].

У рамках ПМКУ фінансування здійснюють дев'ять банків-партнерів: «Райффайзен банк Аваль» (колишній банк «Аваль», партнер ПМКУ з 1997р.), «ПриватБанк» (з 1997р.), банк «Форум» (з 2000р.), «ПроКредит Банк» (з 2001р.), банк «Надра» (з 2003р.), «Кредитпромбанк» (з 2004р.), «Кредобанк» (2006г.), «Родовід банк» (2007) та «Мегабанк» (2007).

Банки-партнери отримують систематичну технічну допомогу, що надає їм можливість розробляти кредитні продукти, прийнятні для цільової групи, визначати реальну кредитоспроможність потенційних позичальників і оцінювати можливі ризики, а також контролювати і нарощувати свої кредитні портфелі. По мірі поступової передачі адміністративних функцій банківському персоналу, консультант ПМКУ зменшує свою участь у процесі мікрокредитування і передає повноваження на затвердження кредитів у рамках встановлених лімітів співробітникам банку.

Починаючи з середини 2006 року, сукупний портфель всіх банків-партнерів ПМКУ дорівнює 2% сукупного банківського кредиту приватному сектору держави. За весь період роботи ПМКУ, починаючи з квітня 1997 року по кінець березня 2008 року, мікро та малі підприємства України

отримали більш ніж 562,000 кредитів на суму понад 4 млрд. доларів США. Поточний кредитний портфель ПМКУ складає 173,533 кредити на суму 1.4 млрд. доларів США. Середній розмір поточного кредиту, наданого одному клієнту, дорівнює 8,700 доларів США, і є яскравим свідченням того, що банки-партнери демонструють послідовний підхід до обслуговування цільової групи [6].

Як відомо і як було вже наведено вище досвід з надання мікrokредитів прийшов в Україну з-за кордону разом з програмою мікrokредитування Європейського банку реконструкції та розвитку, Німецько-Українського фонду та інших міжнародних фінансово-кредитних організацій. Значного успіху в сфері мікrokредитування досягнули в країнах Латинської Америки, таких як Аргентина, Болівія, Бразилія, Чілі, Колумбія, Еквадор, Мексика, Перу та інші. З метою реальної оцінки досягнень України в цій сфері порівнюємо вітчизняні фінансові показники з показниками деяких вище перерахованих країн (табл. 1).

Таблиця 1

Фінансові показники ряду латиноамериканських країн у сфері мікrokредитування та України [9, с.63]

Показники	Країна				
	Болівія	Уругвай	Перу	Колумбія	Україна
Портфель кредитів (\$ млн.)	64	19	22	6	4,6
Частка прострочених кредитів (понад 30 днів), %	1,11	7,1	2,1	1,62	1,23
Кількість клієнтів (тис.)	76,2	10,4	36,6	10,9	28
Середній розмір кредиту (\$)	828	1868	593	539	1225
Прибутковість активів (%)	3	6	4	6	4
Прибуток на акціонерний капітал (%)	23	52	36	14	15
Прибутковість кредитного портфелю (%)	33	49	47	46	24
Операційні витрати (%)	18	10	19	15	14
Кількість клієнтів на одного спеціаліста по кредитах	416	2072	401	407	212
Портфель на одного спеціаліста по кредитах (\$ тис.)	349	3871	356	219	21,69

Вище наведені дані свідчать про те, що за короткий період реалізації програми мікrokредитування в Україні було досягнуто досить значних результатів. Хоча кредитний портфель вітчизняних фінансових інститутів, що задіяні в програмі, ще не дуже великий (4,6 млн. дол.) порівняно з провідними в даній сфері країнами Латинської Америки (порівняймо: Болівія – 64 млн. дол., Перу – 22 млн. дол., Уругвай – 19 млн. дол.), але якість кредитного портфелю є досить на високому рівні: частка прострочених кредитів в Україні лише 1,23 %, порівняно з 7,1 % в Уругваї. Значний розмір середнього кредиту 1225 дол. (порівняймо: 539 дол. – Колумбія або 593 – Перу) та високий рівень прибутковості активів (4 % порівняно з 3 % – Болівія) свідчать про непогані перспективи розвитку ринку мікrokредитів. Короткий період функціонування даного ринку є основною причиною того, що середній кредитний портфель на одного кредитного експерта в Україні є

найменшим серед порівнюваних країн – 21,69 тис. дол., порівняно з 3871 тис. дол. в Уругваї, 356 тис. дол. – в Перу або 349 тис. дол. – в Болівії [8, с.63].

Отже, як видно з наведених даних, Україна за невеликий період часу досягла досить значних результатів в реалізації програми мікrokредитування і, на нашу думку, має широкі перспективи для розвитку в майбутньому.

Висновки. У статті розкрито загальні проблеми кредитування малого та середнього бізнесу в Україні в умовах світової економічної кризи. На основі вищесказаного, можна зробити наступні висновки: 1) Однією з центральних проблем в розвитку малого та середнього бізнесу в Україні є обмеженість ресурсів, що примушує підприємців шукати якісно нові підходи, фінансові схеми та механізми їх фінансової підтримки. Саме банківський кредит відкриває перед підприємцями можливість реалізації власних проектів та досягнення успіху в бізнесі. 2)Протягом десяти років в Україні ринок кредитних ресурсів для малих і середніх підприємств мав стихійний характер і лише з моменту відкриття в Україні мікrokредитного банку, був зроблений крок до організації цивілізованого процесу кредитування малих та середніх підприємств. 3) Уряду необхідно адаптувати нормативно – правову базу щодо кредитування малого та середнього бізнесу за умов впливу економічної кризи. 4) Необхідно широко залучати до співпраці західних консультантів практиків з банківського обслуговування підприємців.

Перелік посилань

1. Лаш Т.А. Проблеми банківського кредитування малого підприємництва / Т.А.Лаш // Економічний простір. – 2009. - №23/1. С.155.
 2. Програма мікrokредитування в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу .: <http://www.microcredit.com.ua/ukr/duf/>
 3. Шапоренко О. Кредити для малого бізнесу /О.Шапоренко // Бухгалтерія – 2002. – № 52/1. – С. 8 – 9.
 4. Стратегія розвитку малих і середніх банків у контексті глобалізаційних та євроінтеграційних процесів // Вісник НБУ. – 2005. № 1. – С. 50-51.
 5. Програма мікrokредитування в Україні // Загальна інформація [Електронний ресурс]. Режим доступу.: - <http://www.microcredit.com.ua/ukr/info>
 6. Про програму мікrokредитування в Україні [Електронний ресурс]. Режим доступу.: - <http://microcredit.com.ua/ukr/programme/>
 7. Програма мікrokредитування в Україні // Цільові групи [Електронний ресурс]. Режим доступу.: - <http://microcredit.com.ua/ukr/info>
 8. Зайцев О. Опыт поддержки малого предпринимательства / О. Зайцев // Банковская практика за рубежом. – 2003. – № 2 (50). – С. 58 – 68.
-

Петровская И.П.
преподаватель НТУУ «КПИ»
Филимонов А.Г.
студент ФММ НТУУ «КПИ»

ПРОБЛЕМЫ КРЕДИТОВАНИЯ МАЛОГО И СРЕДНЕГО БИЗНЕСА В УКРАИНЕ

В статье рассматриваются проблемы и программы кредитования малого и среднего бизнеса в условиях постоянного изменения финансового состояния в украинской экономике и влияния мирового финансового кризиса.

Ключевые слова: кредит, кредитование, малый бизнес, средний бизнес, предпринимательство, микрокредитование.

Petrovskaya I.P.
senior professor NTUU «KPI»
Filimonov A.G.
student FMM NTUU «KPI»

PROBLEM LOANS SMALL AND MEDIUM BUSINESS IN UKRAINE

The article discusses the problem and loan programs for small and medium businesses for constant changes in financial condition of the Ukrainian economy and the global financial crisis.

Keywords: credit, loans, small business, medium business, entrepreneurship, microcredit.
